

Förord

Bokens titel, Så byggdes villan. Svensk villaarkitektur från 1890 till 2010, syftar i huvudsak på arkitekturens utveckling, men också på villabygandet som en del av samhällsbyggnadsprocessen med politiska och ekonomiska förutsättningar och teknisk utveckling.

I många ombyggnadsprojekt och i vårt arbete med råd och riktlinjer för hantering av befintlig bebyggelse har vi upplevt att det saknats tillgänglig kunskap om den svenska villaarkitekturen. Ny spektakulär arkitektur och enstaka verk av framstående arkitekter har i alla tider diskuterats och beskrivits med stort intresse i press och litteratur. Dessa viktiga nyskapade verk har föregått trender och stilar i bostadsplaneringen. Åt vardagsarkitekturen, som följt i spetsarkitekturens kölvatten i en mildare och modifierad variant, har inte så stort intresse ägnats. Ändå är det denna arkitektur som kännetecknar huvuddelen av vår villabebyggelse.

Vår inriktning har därför varit att komplettera bilden genom att beskriva den vardagliga villabebyggelsens arkitektur och framväxt. Dessa villor är den totalt dominerande delen av villabeståndet och hem för drygt hälften av Sveriges befolkning.

Ett viktigt syfte med boken är att öka förståelsen för den enskilda villan, dess arkitektur och historia. Även om vissa arkitekturstilar idag är mer populära än andra så är vår uppfattning klar – villor från alla perioder har en speciell tidstypisk arkitektur, väl värd att vårda.

Tidsanda är ett märkligt fenomen som påverkar hela samhället och gör att många människor samtidigt blir intresserade av och tycker om samma företeelser. Detta är

mycket tydligt inom arkitektur och stadsplanering, men också inom design av möbler, bruksföremål och kläder. En arkitekturstil etableras vanligen genom uppförandet av några nydanande arkitektritade verk och blir allmänt förekommande ett par år senare. Efter glansperioden som varar i kanske tio år lever stilen kvar i blygsam skala sida vid sida med den nya stilen som blivit modern.

Det finns närmare två miljoner villor i Sverige. De utgör, var och en, en viktig del av hela vår livsmiljö, vår stadsbild och vårt kulturarv. Många villor utsätts för ovarsam förändring. Detta har delvis sin grund i bristande förståelse för de ursprungliga kvaliteterna, men också i en önskan hos villaägaren att omvandla sitt hem till en miljö som passar in i den rådande tidsandan. En förändrad villa blir med åren omodern, medan en ursprunglig villa alltid är tidstypisk. Ökad kunskap kan medverka till att villors ursprungliga arkitektur och inredning bevaras eller återställs.

Olika delar av materialet har lästs och granskats av fackkunniga personer, som lämnat värdefulla synpunkter. Mycket arbete har lagts ner av universitetslektor Gunnela Björk, docent Thord Strömberg, antikvarie Kerstin Mandén-Öhrn, arkitekt Rita Reppen, civ.ing. Jakob Björklund, civ.ing. Lars Lindberg, professor Gunilla Linde Bjur och arkitekt Leif Johannesson.

Arbetet har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från: Forskningsrådet Formas, Stiftelsen J. Gust. Richert, Helgo Zettervalls fond, Stiftelsen för arkitekturforskning ARQ, samt Einar Mattssons stiftelse, stort tack.